

KÖZKEDVELT MÍTOSZOK

A MAGYAR ŐSTÖRTÉNET

Klima László: Etruszk–magyar nyelvrokonság

Az etruszk–magyar nyelvrokonság korábban felmerült ötletéhez nyúlt vissza napjainkban Mario Alinei. A szerző az etruszk feliratok neves kutatója. Ezt a nyelvet a Kr. e. 8–1. század között beszélték, a feliratos kövek tanúsága szerint főként a mai Közép-Olaszország területén. Az etruszk még mindig nem teljesen világos szerkezetű nyelv, feltehetőleg agglutináló („ragozó”) típusú lehetett, miként a világ különböző tájain sok más nyelv – köztük a magyar is.

Az etruszk–magyar nyelvrokonság ötletének komolyságát a tekintélyes szerző garantálhatná. Csakhogy Alinei, az etruszkológia kimagasló kutatója a finnugrisztikát és a hungarológiát csak a tudománynépszerűsítő kézikönyvekből és az alapvető tudnivalókat tartalmazó összefoglalásokból ismeri. A szerző egész életében csak írott forrásokból próbált rekonstruálni egy nyelvet, és talán emiatt eddig még nem értette meg a történeti nyelvészet módszerét. Ez a módszer a ma is beszélt nyelvekből rekonstruálja a közös alapnyelvet (pl. a mai finnugor nyelvekből a finnugor alapnyelvet) – és ez a lényeg: a hangtani tanulságokból (szabályos hangmegfelelések) kiindulva. Az *Ősi kapocs. A magyar–etruszk nyelvrokonság* című könyvében és a bírálóinak írt válaszcikkeiben megmosolyogtató tévedéseket követ el. Néhány példa:

1. Művét a honfoglaláskori *gyula* méltóságnév és az etruszk *zila* szó rokonításával kezdi. Önmagában már az is abszurdum, hogy egy török eredetű magyar szót (jövevényszót) vet össze egy etruszk szóval, de ezt később egy erőltetett vándorláselmélettel megpróbálja megmagyarázni (lásd lejjebb). Még meghökentőbb viszont, hogy a magyar betűk hangértékével sincsen tisztában: úgy véli, hogy a *gyula* szóban a *g* betű után kettős magánhangzó (diftongus) áll, amelyet az *y* és az *u* betű jelöl.

2. Nem érti a magyar nyelv magánhangzó-illeszkedésének rendszerét (a toldalék magánhangzója hangrendileg illeszkedik a tő magánhangzójához, lásd pl. *-ban/-ben*, *-hoz/-hez/-höz*). Már csak emiatt is hibás az etruszk *tezan* szó egybevetése a magyar *tesz* ige egyes szám 3. személyű, felszólító módú alakjával (mert az nem „*tegyan*”, hanem *tegyen*). Ezt a hibát Alinei többször is elköveti.

3. Alinei az etruszk mondatok, szókapcsolatok magyarból való megfejtése során figyelmen kívül hagyja a magyar nyelv alapszórendjét (SOV= alany–

tárgy-állítmány). Az etruszk *apa nacna* („apa nagy” = „nagyapa”) semmiképpen nem lehet magyarul, mert a nagyapát a magyar séma szerint fordított szórenddel kell mondani (és egy etruszk sírfeliratra felvésni).

Ezeket a példákat (és még másokat is) Danilo Gheno gyűjtötte össze; bírálata rövidesen megjelenik. Gheno mellett még Csepregi Márta és Dusnoki Gergely írt Mario Alinei *Ősi kapocs* című könyvének nyelvészeti tévedéseiről.

Most nézzük az etruszk–magyar nyelvrokonság történeti hátterét.

Alinei első tétele, hogy az etruszkok a Kárpát-medencéből vándoroltak Itáliába. Olasz régészekre hivatkozva azt írja, hogy az etruszkokat megelőző villanovai és ósvillanovai régészeti kultúra az etruszkok elődjének tekinthető, és bennük világosan felismerhető a közép-európai urnamezők kultúrájának hatása. Később Hugh Henckent idézi, aki az etruszkokat a Kárpát-medencéből eredezteti. E régészeti kérdésről itt nem szükséges állást foglalnunk, csak Alinei azon állításáról, hogy ekkor, vagyis a középső bronzkorban etruszk–magyar bevándorlás történt Itáliába. Honnan tudja, hogy az Itáliába vándorló népesség magyarul beszélt? Mikor vált ki a magyar nyelv a finnugor, majd ugor nyelvi egységből Alinei szerint? (Merthogy ő egyébként a finnugor nyelvrokonságot nem tagadja.) A finnugor nyelvek kutatói szerint a magyar nyelv ekkor még nem önállósult.

Alinei azt írja, hogy e korban a vándorló etruszk–magyarok már olyan társadalmi szinten álltak, hogy voltak közöttük *kendének* és *gyulának* nevezett vezetőik is. Ha ez igaz, akkor mely időszakban kerültek ezek a török jövevényszavak a magyar nyelvbe Alinei szerint? Nos, úgy gondolja, hogy a finnugor ősnépesség a Kárpát-medencéből költözött Északkelet-Európába. Tehát elődeink előbb elmentek északra, ahol otthagyták rokonaikat, hogy azokból később más finnugor népek alakuljanak. Az Északkelet-Európába tett kirándulás után a Kr. e. 4–3. évezredben visszatértek a Kárpát-medencébe, útközben egyesülve a török eredetű etruszkokkal, hogy aztán rövidesen elmehessenek Itáliába. A magyarok összevissza vándoroltatása során nem kapunk választ arra a kérdésre sem, hogy az őskor óta a Kárpát-medencében élő magyarok hogyan veszítették el nyelvüket, hogy részesei lehessenek az finnugor nyelvi egységnek, majd az egység felbomlása után miként szerezték vissza újra ősi magyar nyelvüket. Vagy az már egy másik magyar nyelv volt? Vagy el sem veszítették, és nem is létezett finnugor nyelvi egység? Alinei tényleg komolyan gondolja, hogy „*a magyarok honfoglalásának középkori dátuma ... égbekiáltó és tarthatatlan ellentmondások hordozója*” (*Ősi kapocs*, 441.)? Hazudnának a 9. század végi honfoglalásról író források? Csupa megoldatlan probléma...

Mario Alinei járatlanságát a történeti nyelvészetben és a régészetben művének magyar fordítója sem tudta korrigálni. A fordítás figyelmen kívül hagyja a történeti nyelvészet és régészet magyar nyelvű szakszókincsét.

Irodalom

Alinei, Mario: *Etrusco: una forma arcaica di ungherese*. Il Mulino, Bologna, 2003

Alinei, Mario: *Ősi kapocs. A magyar–etruszk nyelvrokonság*. Allprint Kiadó, Budapest, 2005

Csepregi Márta: *Ősi kapocs. A magyar–etruszk nyelvrokonság. Finnugor Világ* 10/3 (2005), 37–38.

Dusnoki Gergely: Mario Alinei: *Ősi kapocs. A magyar–etruszk nyelvrokonság. Folia Uralica Debreceniensia* 12, 2005. 174–176. <http://mek.oszk.hu/03300/03363/index.phtml>

Dusnoki Gergely: Mario Alinei: *Ősi kapocs. A magyar–etruszk nyelvrokonság. Ponto Baltica* 11, 2005. 140–142.

Dusnoki Gergely: Mario Alinei: *Ősi kapocs. A magyar–etruszk nyelvrokonság. Alessandria* 1, 2007., 236–239.

Gheno, Danilo: Mario Alinei: *Etrusco: una forma arcaica di ungherese. Archivio Glottologico Italiano* 89/2, 2004. 217–232.

Gheno, Danilo: *A magyar lenne a mai etruszk? (Mario Alinei könyvéről). Magyar Nyelv* 100, 2004. 490–498.

Klima László: *A finnugor nyelvrokonságról történészeknek*. <http://finnugor.elte.hu/tortenelem/fgrnyelvrokfgrtort/1fejnyelvroktort.htm>

Klima László: Parthus–magyar rokonság, Jézus magyar volt

A parthus nép az ókori Perzsia területén élt. Nevét a Szeleukida Birodalom egyik tartománya, Parthia után kapta. Ezt a területet a parthusok Kr. e. 247-ben szállták meg. Katonai sikereiket lovas íjász harcmódoruknak köszönheték (megfutamodást színleltek, hátrafelé nyilaztak stb. ugyanúgy, mint ezer évvel később a honfoglaló és kalandozó magyarok). A Szeleukidákat háttérbe szorítva építették ki saját birodalmukat, amely a mai Irán és Mezopotámia területén helyezkedett el. A parthus birodalmat az Arsakida dinasztia irányította, és a Kr. u. 3. század elejéig állt fenn.

A parthus–magyar rokonság ötlete Jerney Jánostól származik. Jerney a Don–Dnyeper vidékén járt az ősmagyarok nyomait keresve, de Iránba nem jutott el. Utazásának története, parthus–magyar elmélete itt olvasható: Jerney János: *Keleti utazása a magyarok őshelyeinek kinyomozása végett* (1851).

Jerney János ötletét Badiny-Jós Ferenc, egykori magyar katonatiszt újította fel, aki 1946-ban emigrált Argentínába. Itt eleinte a sumer–magyar rokonsággal foglalkozott, pl. az esztergomi várkápolna oroszlános díszének sumer kapcsolatait vizsgálta (mintha az oroszlán nem lenne a világ minden részén uralkodói szimbólum...), majd 1971-ben eljutott a parthus–magyar rokonsá-

gig. Tudományos ámokfutását tovább folytatva „fedezte fel” Jézus magyar gyökereit. Közben önálló egyházat is alapított. Már majdnem kilencvenéves volt, mikor visszatelepült Magyarországra, ahol tanítani kezdett a miskolci Nagy Lajos Király Magánegyetemen. 1996-tól könyveit is kiadták Magyarországon. Tanításai oly rohamosan fertőzték a meghasonlott magyar társadalmat, hogy végül 2009-ben a katolikus egyház körlevélben is föllépett ellene.

Badiny-Jós saját állítása szerint a manicheus vallási tanokból és az ujjur hitvilágból rekonstruálta Jézus „eredeti evangéliumát” (*Jézus király, a pártus herceg*. Budapest, 1998. 243–245.), majd egy sumer szöveget a magyar nyelvből megfejtve megalkotta a magyarok őstörténetét. Ezután következett annak megállapítása, hogy Mária, Jézus anyja parthus hercegnő volt. Elméletéhez történeti forrásokat magyarázott félre, Betlehem város nevét közben több nyelvből is megfejtette. Így jutott el odáig, hogy Jézus parthus volt, vagyis szegről-végről magyar. Mellesleg a parthus népnévben a magyar *párt* szót is felfedezte, melynek során csak azt felejtette el, hogy a parthus e nép külső elnevezése, a görögök és a rómaiak a pami népet emlegették e néven, amúgy pedig a párt jövevényszó a magyarban.

Jézus magyarságának fölfedezője már az eddigiek alapján is zavaros gondolkodású fantasztának tekinthető. Pedig vannak még további meghökkenítő ötletei: szerinte a zsidó–szabadkőműves összeesküvés elindítója Pál apostol volt, s ezen összeesküvés végső célja, hogy Habsburg Ottót tegyék a világkormány vezetőjévé. Nehéz lehetett ezt így együtt kitalálni.

Irodalom

Badiny-Jós Ferenc: *Kaldeától Ister-gamig, I–III*. Budapest, 1997

Badiny-Jós Ferenc: *Jézus király, a pártus herceg*. Budapest, 1998

Grül Tibor: A pártus herceg rokonsága. In: *Hetek*, 2000. 07. 29. http://www.hetek.hu/hit_es_ertekek/200007/a_partus_herceg_rokonsaga

Jelenits István: Minden lehetséges. Az is, hogy Jézus pártus hercegnek született? In: *Új Ember*. 2000. augusztus 20–27. (<http://ujember.katolikus.hu/Archivum/000820/1201.html>), szeptember 3. (<http://ujember.katolikus.hu/Archivum/000903/0701.html>), szeptember 10. (<http://ujember.katolikus.hu/Archivum/000910/0601.html>)

A 2009. év eseményeiről (az idézett írások nemcsak Jézus magyarságát cáfolják, hanem általában az abszurd őstörténeti nézetek ellen lépnek fel):

<http://hetivalasz.hu/itthon/hungaria-helyett-finngaria-24507/>

<http://hetivalasz.hu/itthon/a-taltosok-mar-a-spajzban-vannak-24626/>

<http://hetivalasz.hu/kultura/menekules-az-ostortenetbe-24835/>

<http://hetivalasz.hu/itthon/akademikus-vita-24837/>

http://renhires.blogspot.com/2009_10_02_archive.html

http://renhires.blogspot.com/2009_10_30_archive.html

Klima László: Sumer–magyar nyelvrokonság

A 19. század második felében a humán tudományok kutatói különös figyelmet fordítottak a nyelvek történetére. A népek, nemzetek történetére vonatkozó adatokat vártak a nyelvek tanulmányozásától. E korszakban alakult ki a történeti nyelvtudomány máig alkalmazott megközelítési módja, módszereinek tárháza. A nyelvek eredetét tanulmányozva ekkor számos olyan ötlet, lehetőség merült föl, amelyet a későbbi vizsgálatok során elvetettek.

Selig Cassel 1848-ban megjelent művében a magyarokat a hunok leszármazottainak tartotta. W. Schott a szíami (tajvani) nyelvet a héberrel és a magyarral hozta kapcsolatba. Max Müller elkülönítette a turáni nyelvek csoportját, amelynek északi ágába a tunguz, mongol, tatár, finnugor nyelveket sorolta. R. Caldwell 1856-ban az indiai dravida nyelvet a finnugor nyelvekkel rokonította. A mezopotámiai ékírásos feliratokat tanulmányozó kutatók körében pedig felbukkant az a feltételezés, hogy az ékírásos nyelve ugor (finnugor) vagy turáni. Az újonnan felfedezett nyelvet J. Oppert 1869-ben sumernek nevezi el.

A sumer–magyar nyelvrokonság ötlete tehát nem magyar találmány. Magyarországon nem is keltett különösebb feltűnést, mivel a 19. század végének kutatói elmerültek a magyar nyelv török vagy finnugor eredetéről folytatott vitában. A 20. század elejének kósa hazai írásai után a „sumer–magyarológia” igazán a második világháborút követően, az 1945-ös első hullámmal távozó emigránsok körében bontakozott ki Dél-Amerikában és Kanadában. Bobula Ida, Badiny-Jós Ferenc és társaik művei a szocializmus konszolidáltabb, kádári évei alatt mind könnyebben jutottak be Magyarországra. A rendszerellenes értelmiség néhány tagja számára úgy tűnt, hogy elhallgatnak előle valamit, elhallgatják az igazságot a magyarság eredetéről. Ezért mind több híve lett a sumer–magyar nyelvrokonságnak. Elsősorban a reálértelmiség (mérnökök, orvosok) körében vált népszerűvé. A rendszerváltás után újabb, külföldi és hazai magyar követői lettek ennek a teljességgel tudománytalan nézetnek. A sumer–magyar nyelvrokonság elméletének azonban vannak új vetélytársai is, melyek közül talán a legabszurdabb a magyarok idegen bolygóról való származtatása.

A sumer–magyar nyelvrokonság tudományos cáfolatát először Komoróczy Géza írta meg. *Sumer és magyar?* című könyve alapján a sumer–magyar nyelvhasználat hibái, tévedései a következő csoportokba rendezhetők:

1. Az ékírással ránk maradt sumer feliratok egykori hangképe nehezen rekonstruálható, a kiolvasásuk tudományos közmegegyezésen alapul. Ez nem hátráltatja a sumer nyelv tanulmányozását, ugyanakkor a tudomány jelenlegi szintje lehetetlenné teszi a szabályos hangmegfeleléseken alapuló nyelvi kap-

csolatok feltárását a sumer és más nyelvek, így a magyar között is. Ezt a tényt a sumer–magyarológusok figyelmen kívül hagyják.

2. A sumer–magyarológusok sajnálatos nyelvészeti képzetlenségük miatt sem alkalmazzák a történeti nyelvészet módszereit, olykor azonban tudatosan vetik el őket. Egységes módszer nélkül azonban bármilyen nyelv rokonítható bármilyen másik nyelvvel.

3. A sumer–magyarológusok nem létező feliratokra, nem létező tudományos művekre hivatkoznak. Ez olykor tudatos ferdítés – lásd a pulikutyára utaló, koholt feliratot és bibliográfiai hivatkozásokat –, máskor butaságból eredő tévedés, mint például az Ocserki nevű, nem létező orosz tudósra (a szó jelentése: vázlat, tanulmány) való hivatkozás (Komoróczy Géza: *Sumer és magyar?* Budapest, 1976. 90–95.).

A rendszerváltás után a sumer–magyarológia aktív művelője maradt a hazatért Badiny-Jós Ferenc, akinek nézetei tovább is fejlődtek a parthus–magyar rokonság irányába, sőt Jézust is magyar származásúnak tartotta. Nézetei oly mértékben terjedtek, hogy az egyházak fellépését is kiváltották.

Az újabb tudósok (Marác László, Tóth Alfréd stb.) műveiben a már felsorolt típushibák találhatók meg, ugyanakkor minden újabb kutatóra jellemző, hogy a finnugor nyelvrokonságot az idegen elnyomó nemzetek által a magyarokra erőltetett ideológiaként mutatják be.

Az újabb dilettáns nyelvhasznító tevékenységét újabb tudományos vitacikkekben bírálták. A finnugor nyelvrokonság ellen vitázókra a tudományos érvek azonban nem hatnak: műveikben nem követik a tudományos érvelés szabályait, s nem értik meg az ellenérveket sem.

A sumer–magyarológusok elleni tudományos fellépés eddig a nyelvi összetétel bírálatában merült ki. Történelemtanárok számára azonban a sumer–magyar nyelvrokonság történeti kidolgozatlansága is nyilvánvaló. Ha ugyanis elfogadnánk e két nyelv rokonságát, akkor sem tudnánk ezt a jelenséget történeti környezetbe helyezni. Az elmélet hívei úgy vélik, hogy a magyarok már évezredek óta a Kárpát-medencében élnek. Ezt vajon hogyan képzelik? Hogyan gondolják ezt a feltételezést az ellenkező értelmű írott és tárgyi emlékek adataival összhangba hozni? Az elmélet bizonyításához át kellene írni az elmúlt ötezer év történelmét. Kitalált őskor...

Irodalom

Sumer–magyarológusok művei

Bobula Ida: *Kétezer magyar név sumir eredete*. Montreal, 1970

Bobula Ida: *A szumér–magyar rokonság*. Buenos Aires, 1982

Marác László, Tóth Alfréd és még más, dilettáns nyelvhasznító művei itt tanulmányozhatók: www.federatio.org/mikes_bibl.html

A sumer–magyarológia bírálata

Hegedűs József: *Hiedelem és valóság. Külföldi és hazai nézetek a magyar nyelv rokonságáról*. Budapest, 2003

Honti László: Mítoszok a magyar nyelv eredete körül. In: *Nyelvtudományi Közlemények* 101, 2004. 137–151. <http://www.nytud.hu/nyk/101/index.html>

Honti László: Anyanyelvünk őstörténete – nemzeti tudatunk. *Folia Uralica Debreceniensia* 13, 2006. 167–175. <http://mek.oszk.hu/04400/04434/index.phtml>

Komoróczy Géza: *Sumer és magyar?* Budapest, 1976

Rédei Károly: *Őstörténetünk kérdései*. Budapest, 1998, 2003 <http://finnugor.elte.hu/fgralap/mnyfalanyagok/dilettansajanlottirodalom.htm> (részletek a műből)

Fodor István: A hun–magyar rokonság elmélete

A belső-ázsiai eredetű hunok nyugat felé vándoroltak, a Krisztus születése körüli időben a földrajzi értelemben vett Európa keleti határának közelében éltek már egyes csoportjaik, az Aral–Kaszpi vidékén, később pedig az Alsó–Volga–Kubán–Azovi-tenger térségében. Közép-Európa keleti határvidékére a 4. század utolsó harmadában érkeztek. 376-ban a Dnyeszter mellett döntő vereséget mértek a germán vizigótokra. A Kárpát-medencébe a 420-as években tették át székhelyüket, mégpedig annak délkeleti részébe, valószínűleg a Tisza–Maros–Temes vidékére. Legnagyobb uralkodójuk Attila nagykirály volt, aki 445 és 453 között viselte e címet. Számos nagy hadjáratot vezetett a római birodalom két része ellen. Halála után azonban, 454-ben germán alattvalói (a szkírek, gepidák s más népelemek) felláztak hun uraik ellen, s a Belgrádtól nem messze lévő, Nedao nevű folyónál döntő vereséget mértek rájuk. A hunok keletre menekültek, hatalmas birodalmuk népessége szétszóródott.

Az első magyar lovascsapatok minden bizonnyal 862-ben vonultak át a Duna–Tisza völgyén, amikor itt már híre-hamva sem volt a híres Attila népének. De nem találkozhatott e két nép korábban, keleten sem: a hunok jóval délebbre vertek tanyát az Európa s Ázsia határvidékén elterülő sztyeppéken, mint a mi őseink. Sem a történeti, sem a régészeti adatok nem valószínűsítik tehát, hogy e két népesség valaha, akár rövid ideig is, együtt élt volna s köztük bármiféle rokonság alakulhatott volna ki.

A középkorban mégis széles körben elterjedt az a felfogás, hogy a hunok és magyarok rokonok, sőt ugyanaz a nép. E felfogás első megnyilvánulása a 11. században érhető tetten a történeti forrásokban.

András királyunk (1046–1060) már idejekorán, 1057-ben megkoronáztatta fiát, a még gyermek Salamont, hogy ezzel is megnehezítse Béla herceg trónra kerülését. Halála után azonban mégis Béla szerezte meg a trónt. András